

Психологик нуқтаи назардан А.Г.Шмелёвнинг психодиагностика билан боғлиқ асарларида Дж.Гилфорд томонидан интеллектнинг кубсимон модели ишлаб чиқилганлиги ва бу модел “материал + операция + натижа”дан иборат эканлиги ҳақида маълумотлар келтирилган (SOI – Structure of the Intellect). Мазкур модел асосида креативлик концепцияси яратилган бўлиб, унда конвергент ва дивергент тафаккурнинг ўзига хос жиҳатлари таҳлил этилган. Шунингдек, Дж.Гилфорд томонидан креативликнинг параметрларини қуйидагича белгиланганлиги таҳлил этилган [8]. Булар:

- ноёблик (оригиналлик),
- семантик эгиловчанлик,
- образли адаптив эгиловчанлик,
- семантик спонтан эгиловчанлик.

Сўнгра у бу параметрларни янада такомиллаштирган ҳолда унинг олти та параметрини тавсия этади.

Хулоса қилиб шуни таъкидлаш жоизки, когнитивлик ва интеллект талабаларда ўз-ўзидан шаклланиб қолмайди. Бунинг учун ушбу категорияларнинг энг аввало инсон психикаси билан боғлиқ эканлигини англашимиз лозим. Ва шундан кейингина унга педагогик ёндашув асосида талабаларда интеллектуал-когнитивлик жиҳатдан юқори салоҳиятга эришишнинг йўллари, яъни олий таълим муассасаларининг таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш шакллари, методлари, восита ва технологияларини аниқлаш, танлаш, саралаш ва қўллаш мақсадга мувофиқдир.

Адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. (23.09.2020). // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 24.09.2020 й., 03/20/637/1313-сон.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сон “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги Фармони. 2-илова Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 17 мартдаги ПФ-89-сон *Фармони таҳририда* — *Қонунчилик маълумотлари миллий базаси*, 18.03.2022 й., 06/22/89/0227-сон. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 09.10.2019 й., 06/19/5847/3887-сон.
3. Бирюкова Д. Когнитивная психология: определение, основные методы и идеи. <https://blog.cognifit.com/ru>
4. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей: Учебн.пособие для студ. высш. учеб. Заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. –С.320. <http://old.step-into-the-future.ru/sites/default/files/articles-bogoyavl/BogoyavlPsihTvorSposob.pdf>
5. James R. Bettman. Information Processing Models of Consumer Behavior. JMR, Journal of Marketing Research (pre-1986); Aug 1970; 7, 000003; ABI/INFORM Global pg. 370. <https://people.duke.edu/~jrb12/bio/Jim/1.pdf>
6. Исследования развития познавательной деятельности. Под ред. Дж. Брунера, Р.Олвер, П.Гринфилд. Перевод с англ. М.П.Лисиной. – М.: “Педагогика”, 1971. –С. 392. [file:///C:/Users/User/Downloads/issledovaniya_razvitiya%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/issledovaniya_razvitiya%20(1).pdf)
7. Лобанов А.П. Практический интеллект: как и чему учить человека умелого: учебн.-метод. Пособие. / А.П. Лобанов, Н.В.Дроздова. – Минск: РИВШ, 2018. –С. 98. (Серия «Когнитивные практики»)
8. Основы психодиагностики. Учебное пособие для студентов педвузов. /под общей редакцией А.Г.Шмелёва. –Москва: Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. -544 с. С.-200. https://pedlib.ru/Books/3/0243/3_0243-200.shtml#book_page_top
9. Houghton G., Zorzi M. Normal and impaired spelling in a connectionist dual-route architecture // Cognitive Neuropsychology. 2003. Vol. 20. -P. 115-162.

РЕЗЮМЕ. Мақолада юртимизда юқори малакали, креатив ва тизимли фикрлайдиган, мустақил қарор қабул қила оладиган кадрлар тайёрлашда билим ва интеллектнинг аҳамияти илмий асосланган. Когнитив-интеллектуал салоҳиятга эга педагог кадрларни тайёрлашда “когнитивлик” ва “интеллект” категорияларининг психологик аспектлари таҳлил этилиб, педагогик жараёнларда ушбу жиҳатларнинг ўрни белгилаб берилган.

РЕЗЮМЕ. В статье научно обосновано значение знаний и интеллекта в подготовке высококвалифицированных, креативных и системно мыслящих кадров, способных принимать самостоятельные решения в нашей стране. Проанализированы психологические аспекты категорий «когнитивность» и «интеллект» при подготовке педагогических кадров с когнитивно-интеллектуальным потенциалом и определена роль этих аспектов в педагогическом процессе.

SUMMARY. The article scientifically substantiates the importance of knowledge and intelligence in the training of highly qualified, creative and systemic thinkers capable of making independent decisions in our country. The psychological aspects of the categories of "cognition" and "intelligence" in the training of teaching staff with cognitive-intellectual potential are analyzed and the role of these aspects in the pedagogical process is determined.

ТАЛАБАЛАРНИНГ ЎҚУВ-БИЛИШ ФАОЛИЯТИНИНГ МУҲИМ НАТИЖАСИДИР

М.Е.Пазылова – педагогика фанлари доктори, доцент
Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институти

Таянч сўзлар: фаоллик, ўқув-билиш мотивлари, касбий қизиқиш, яратувчилик фаолияти, баҳс-мунозара, касбий майллик.

Ключевые слова: активность, учебно-познавательные мотивы, профессиональный интерес, творческая деятельность, обсуждение, профессиональные способности.

Key words: activity, learning motives, professional interest, creative activity, debate, professional inclination.

Талабалар ўқув-билиш фаолиятининг фаоллашуви уларнинг билимларни изчил ўзлаштиришлари ва билиш имкониятларини кенгайтира олишларига боғлиқ. Ўқув жараёнида ижобий натижаларга эришиш орқали бўлажак ўқитувчиларнинг ўқув-билиш фаолиятини ривожлантириш имкониятлари кенгайтирилади. Бунинг учун талабаларнинг ўқув-билиш фаолиятларининг муайян даражасини таъминлаш учун ўқув жараёнининг мазмуни, шакллари, воситаларининг оптималлигини ошириш, аждодларимиз томонидан қўлланилган самарали воситалар, методларни ўқув жараёни мазмунига сингдириш талаб этилади.

Талабаларнинг ўқув-билиш фаолиятлари халқнинг ижтимоий тажрибасини ўзлаштириш асосида бойиб, билим, кўникма, малакаларнинг талаба шахсий тажрибаси билан интеграциялашуви таъминлайди.

Бунинг учун талабаларда ўқув-билиш мотивларини шакллантиришга хизмат қиладиган таълим жараёнининг яхлитлигини таъминлаш лозим. Шу мақсадда ўқув жараёнининг босқичларини умумлаштирувчи модел сифатида тақдим этиш мумкин. Ушбу моделнинг асосини изланиш, ижодий, яратишга асосланган ўқув-билиш фаолияти ва креатив характердаги ўқув-билиш мотивлари ташкил этиши лозим. Бунда талабаларнинг эркин ижодий фаолият ва рефлексия билан шуғулланишларига имконият яратиш назарда тутилади.

Педагогик жараённинг яхлитлиги талабаларнинг муаммони ечиш истаги устувор бўлганда таъминланади. Яхлитлик ўрганилаётган ҳодисанинг ички бутунлигини ифодалайди. Мазкур яхлитлик унинг тизимини ташкил этувчи бирликлари, таркибий

яхлитлиги, барқарорлиги, мослашувчанлиги, мустақиллиги, ўзига хос сифатларининг мавжудлигида намоён бўлади.

Юқоридагилар асосида, биз инвариант шарт-шароитларни яратишга муваффақ бўлдик. Бўлажак ўқитувчиларнинг ўқув-билиш фаолиятларини фаоллаштириш имконини берадиган мотивларга таянган ҳолда муайян шарт-шароитларни аниқладик [2].

Касбий қизиқишлар - талабаларнинг ўқув-билиш фаолиятини ривожлантиришнинг асосий мотиви ҳисобланади. Ўқув материалларини танлаш жараёнида ўқитувчи ушбу омилни ҳисобга олиши лозим. Талабалар кундалик ҳаётда ечишлари зарур бўлган муаммоларга дуч келганларида уларнинг таълим мазмунига бўлган қизиқишлари ортади. Бунда талабаларнинг манфаатлари қизиқишлари билан уйғунлашади. Демак, педагогиканинг назарий муаммоларига бағишланган аждоқларимизнинг меросини мавзулар доирасида талабаларга тақдим қилиш самарали натижа беради. Шунингдек, устоз-шогирд муносабатларига бағишланган семинарлар, конференциялар ва давра суҳбатлари ҳам ташкил қилиш мақсадга мувофиқдир. Бўлажак ўқитувчиларда турли-туман педагогик таълимотларни баҳолаш кўникмаси танқидий тафаккурни шакллантириш орқали тарқиб топтиради.

Аждоқларимиз меросини таҳлил қилиш натижасида талабаларда ўз-ўзини баҳолаш, мустақил ривожланиш, жамоада ишлаш, ўз фаолиятини таҳлил қилиш, тизимли тарзда ижодий фаолият кўрсатиш кўникмаларини эгаллаш тажрибасини ҳосил қилишга муваффақ бўладилар.

Ўқув-билиш фаолиятининг ривожланишида бўлажак ўқитувчининг *яратувчилик фаолияти* асос яратади. Бунда факатгина мусобақаланиш эмас балки бошқа мотивлар ҳам йўналтиради. Талабаларнинг яратувчилик фаолиятига ундовчи, ўқув-билиш фаолиятини ривожлантиришда аждоқларимиз томонидан кенг қўлланилган суҳбат, диалог, бахс-мунозара методларини ҳам келтириш мумкин. Билим ва кўникмаларининг чуқурлигини намоён қилишда талабалар мойил бўладилар. Ижодий характердаги машғулотларда ва мустақил изланиш жараёнида талабаларнинг яратувчилик фаолиятининг намоён бўлишини кўришимиз мумкин.

Баҳс-мунозарага асосланган машғулотларда бўлажак ўқитувчиларнинг шахсий-касбий нуқтаи назари намоён бўлади. Бундай баҳс-мунозараларни кичик гуруҳларда ташкил этиш мумкин. Ҳар бир гуруҳ ўзининг мустақил қарашларини баён қилиб, яратувчилик кўникмаларини намоён этади.

Ҳар қандай фикрий фаоллик талабаларни ранг-баранг ўқув фаолиятларини бажаришга ундайди. Бундай машғулотлар педагогик фаолиятга алоқадор бўлган вазифаларни бажариш кўникмаларини ҳосил қилишга кўмаклашади.

Машғулотларда ўқитишнинг интерактив методларидан фойдаланиш талабалар орасида муваффақият қозонишга асосланган муҳитни шакллантиришга хизмат қилади. Бундай дарслар таълим оловчилар фаолиятининг ранг-баранг шакллари кўллаш имконини беради. Муҳокама қилинаётган мавзунинг таянч асосларига эътибор қаратилишини таъминлайди.

Педагогика туркум фанларини ўзлаштириш жараёнида муаммонинг турли жиҳатларига эътибор қаратиш имконини беради. Бу қуйидаги ҳолатлар билан боғлиқ ҳолда амалга ошади:

1. Талабаларга аждоқларимизнинг педагогик таълимотлари билан замонавий педагогик ёндашувлар орасидаги алоқадорликни изоҳлашга оид топшириқлар

берилади. Ижодий топшириқлар дидактиканинг турли бўлимларини ўрганиш жараёнида талабаларга тақдим этилади. Бу эса бўлажак ўқитувчиларнинг ижодий имкониятларини кенгайтиришга кўмаклашади. Улар дидактика тарихига оид турли ёндашувлар устида ўйлайдилар, уларни замонавий педагогик қарашлар билан қиёслаб, самарали жиҳатларини асослашга муваффақ бўладилар [3].

2. Педагогик фаолиятга киришишга йўналтирилган мавзуларда эса бўлажак ўқитувчилар ўтмишда аждоқларимиз томонидан амалга оширилган педагогик фаолият билан инновацион характердаги педагогик фаолиятни ўзаро уйғунлаштиришга муваффақ бўладилар. Натижада бўлажак ўқитувчиларнинг эгаллаётган касбий фаолиятлари ҳақидаги тасаввурлари кенгайди.

3. Тарбия назарияси бўлимини ўрганиш жараёнида бўлажак ўқитувчиларга бир неча ёндашувлар тақдим этилиб, улар орасидаги ўхшаш ва фарқли жиҳатларни таҳлил қилишга оид топшириқлар берилади. Бундай топшириқлар бўлажак ўқитувчиларнинг педагогик фаолиятлари билан боғлиқ билимлари ва унинг турли компонентларини шахслараро муносабатлар тизими орқали уйғунлаштиришга кўмаклашади.

4. Ўқув-билиш майлларига эга бўлиш, уларнинг такомиллашуви талабаларда касбий фаолият моҳиятини аниқ тасаввур қилиш ва билимларни тезкор ўзлаштириш ҳамда истикболдаги касбий фаолиятида улардан фойдаланиш компетенциясини ҳосил қилади.

Шу тариқа мутафаккир аждоқларимиз томонидан яратилган педагогик таълимотлар бўлажак ўқитувчиларда касбий майлларни ҳосил қилиб, уларда ўқув-билиш фаолиятини ривожлантириш имконини беради. Мазкур ўқув-билиш фаолиятлари эса бўлажак ўқитувчиларнинг касбий фаолиятидаги сифат ва самарадорликни таъминлашга кўмаклашади.

Олий таълимни 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси [1] бўлажак мутахассисларни нафақат билимлар билан қуроллантириш, балки уларни ўқув-билиш фаолиятини ривожлантириш, тарихий тафаккурларни ривожлантириш, педагогик кадриятлар ёрдамида шахсий, касбий сифатларини шакллантиришни ҳам назарда тутди. Ўқув жараёни талабаларнинг ўқув-билиш фаолиятини фаоллаштирувчи жараён сифатида ташкил этилиб, унда бўлажак мутахассиснинг лойиҳалаштириш, бошқаришга оид компетенциялари шакллантирилади.

Шахснинг билиш фаоллиги тарихий-маданий бойликлар, халқнинг кўп асрлик кадриятлари негизида ривожланиши мутахассислар томонидан асослаб берилган. Талабаларнинг ўқув фаоллиги уларнинг ўқув жараёнига бўлган муносабатида намоён бўлади. Шу билан бир қаторда ўқув-билиш фаоллиги ўқув жараёнининг муҳим натижаси ҳисобланади. Фаоллик натижасида таълим оловчиларнинг барча қирралари намоён бўлади. Бу эса янги ҳодисаларни ўрганишга бўлган қизиқишни ифодалайди. Талаба ўз ютуқларидан завқланиш, ўқув жараёнига алоҳида қизиқиш билан ёндашиш, касбий қоидалар ва ўқув-билиш фаоллиги натижасида фаоллашади. Мазкур жараённинг сифат кўрсаткичи сифатида бўлажак ўқитувчининг ўқув-билиш фаоллиги эҳтиёж даражасига кўтарилади. Бундай даражада интилиш алломалар ҳаётида асосий жиҳатни ташкил этган.

Бўлажак ўқитувчиларнинг қизиқишлари муайян педагогик ҳодисаларни ўрганишга бўлган интилишнинг маҳсули ҳисобланади. Бунда талабанинг мустақил билим олиш ва ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган интилиши муҳим аҳамиятга эга. Бўлажак ўқитувчилар касбий фаолиятни ўрганиш жараёнида ўз мавқеларини ва ҳаётини фаолиятлари қўламини аниқлашга муваффақ

бўладилар. Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, кизиқишлар фаолиятга интилиш натижасида вужудга келса, эҳтиёжлар мустақил фаолиятга кўрсатишга бўлган кизиқиш натижасида шаклланади.

Талабалар ўз фаолиятларида илк бор намоён бўладиган билимларни алоҳида кизиқиш билан

ўрганадилар. Шу билан бир қаторда мазкур билимлар талабаларнинг тадрижий тарзда ривожланишини таъминлаб, уларда билиш фаолиятларини ривожлантиришга хизмат қилади. Шунга кўра талабанинг билиш фаолияти предмети ҳамда натижаси сифатида намоён бўлади.

Адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йилдаги 14 август “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” ПФ-5847-сон Фармони.<https://lex.uz>

2. М.Е.Пазылова. Аждодларимиз меросини ўрганиш жараёнида талабаларнинг ўқув-билиш фаолиятини ривожлантириш механизми. Педагогика фанлари доктори (DSc). ... дисс. - Нукус. - 2022. 289 б www.ziyounet.uz

3. М.Е.Пазылова. Талабаларнинг ўқув-билиш фаолиятини ривожлантиришда дидактик воситалар ва рухий ўзига хосликларининг аҳамияти //Таълим ва инновацион тадқиқотлар. халқаро журнал. - Бухоро, 2022. № 4. – Б. 163-166. (ISSN2181-1709(P), ISSN 2181-1717(E) <http://interscience.uz>.

РЕЗЮМЕ. Мазкур мақолада талабаларда ўқув-билиш мотивларини шакллантиришга хизмат қиладиган таълим жараёнининг яхлитлигини таъминлаш, шунингдек, талабаларнинг эркин ижодий фаолият ва рефлексия билан шуғулланишларида имконият яратишда ўқув-билиш фаолияти ва креатив характердаги ўқув-билиш мотивларини ташкил этиш масалалари ёритиб берилган.

РЕЗЮМЕ. В данной статье рассматриваются вопросы обеспечения целостности образовательного процесса, служащего формированию у студентов учебно-познавательных мотивов, а также вопросы учебно-познавательной деятельности и организации учебно-познавательных мотивов креативного характера при создании возможностей для занятий студентами свободной творческой деятельностью и рефлексией.

SUMMARY. This article highlights the issues of ensuring the integrity of the educational process, which serves to form of learning motives in students, as well as creating opportunities for students to engage in free creative activity and reflection, and the issues of organizing learning activities and creative learning motives

RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILAR KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI

Z.D.Rasulova – *pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent*
Buxoro davlat universiteti

Tayanch so‘zlar: kreativlik, kreativ kompetensiya, tafakkur, raqamli texnologiyalar, raqamli transformatsiya, elektron ta‘lim, ta‘lim muhitini raqamlashtirish shakllari, kreativ shaxs sifatleri, raqamli auditoriya, integratsiya.

Ключевые слова: креативность, творческая компетентность, мышление, цифровые технологии, цифровая трансформация, электронное обучение, формы цифровизации образовательной среды, качества творческой личности, цифровая аудитория, интеграция.

Key words: creativity, creative competence, thinking, digital technologies, digital transformation, e-learning, forms of digitalization of the educational environment, qualities of a creative personality, digital auditory, integration.

Kirish. Jahonda ta‘lim tizimini transformatsiyalash, raqamli texnologiyalarni ishlab chiqish va o‘qitish jarayonida qo‘llash, fanlarning metodik ta‘minotini takomillashtirish, talabalarning fanga oid kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish, darslarda animatsion, audio-visual vositalarni qo‘llash bo‘yicha tadqiqot ishlari olib borilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6079-sonli Farmonida oliy ta‘lim tizimi uchun elektron ta‘lim resurslarini yanada takomillashtirish, shuningdek, ichki va jahon ta‘lim resurslaridan foydalanishni ta‘minlash va talabalarni mustaqil, erkin fikrlaydigan kreativ shaxs sifatida tarbiyalash kabi ustuvor vazifalar belgilab qo‘yilgan [1]. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ta‘lim texnologiyalarining mustahkam integratsiyasini ta‘minlash, bu borada pedagog kadrlarning kreativlik va kasbiy mahoratini uzluksiz rivojlantirib borish uchun yetarli shart-sharoitlar yaratish bugungi kunning dolzarb muammolaridandir.

Adabiyotlar tahlili. V.G.Lapin., F.J.Garsiya-Penalvolar ta‘lim jarayonlarida talabalarni tayyorlash sifatini ta‘minlashda ta‘limining innovatsion rivojlanishi o‘qitishning raqamli transformatsiyasini tahlil qildilar [5:56]. Olimlarning ta‘kidlashicha, raqamli texnologiyalar yagona mantiqda, turli axborot tizimlari o‘rtasida ma‘lumotlar almashinuvini ta‘minlaydi. Yu.V.Sharonin tadqiqotlarida oliy ta‘limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning optimal yo‘llari tahlil qilingan. Uning ta‘kidlashicha, bitiruvchilarning kasbiy madaniyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun raqamli texnologiyalar imkoniyatlarini shakllantirishga qaratilishi kerak [8:7]. Kasb-hunar ta‘limida raqamlashtirishning

nazariy asoslari ko‘plab tadqiqotchilarning ishlari ko‘rish mumkin. Masalan, D.S.Burtsev, E.S.Gavrilyuk, D.I.Shaugaraevalar oliy o‘quv yurtlarida raqamli vositalardan foydalanishda o‘quv jarayonini boshqarish muammolarini o‘rgandilar [3:122]. O.V.Yevdokimova, A.N.Kolobov, Yu.A.Kulaginlar izlanishlarida “Kasb-hunar ta‘limida gumanitar fanlarni o‘qitishda raqamli texnologiyalarni qo‘llash muammolari o‘rganilgan [7:41].

Tadqiqot metodologiyasi. Oliy ta‘lim tizimida ta‘lim sifatini oshirishga qaratilgan raqamli o‘qitish platformalarini nazariy tahlil qilish, ularning imkoniyatlarini tahlil qilish asosida o‘quv jarayonini rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash nazarda tutilgan. Raqamli texnologiyalarni qanday shaklda joriy etilishi bo‘yicha usuliy ko‘rsatmalar ifodalangan. Tadqiqot usullari sifatida oliy ta‘limda raqamli texnologiyalarni joriy etishga asoslangan raqamli auditoriya muhitini shakllantirish va tizimlashtirish, tashkil etish, kuzatish, nazorat qilish va taqqoslash orqali talabalar kreativ bilimlarining rivojlanganlik darajasini aniqlash.

Muhokama va natijalar. Oliy ta‘lim muassasalari axborot-ta‘lim muhitida turli xil texnika va vositalar yordamida bo‘ljak o‘qituvchilarda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishni ta‘minlaydigan kashf etilgan sohalar g‘oyasi asosiy qiziqish uyg‘otadi. Bitiruvchilarni kasbiy tayyorlash ko‘rsatkichlaridan biri ijodiy faollik bo‘lib, bu ulardan kreativ bilimlarni talab qiladi. Shunday ekan, kreativlik ta‘lim jarayonini tashkillashtirishni o‘zida mujassamlashtirib, kreativ ta‘lim jarayonini qurish, raqamli ta‘lim texnologiyalaridan foydalangan holda ijodiy salohiyatni rivojlantirish, turli uslublar, bilim va ko‘nikmalar muvozanatini rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. Avvalo, shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirish jarayonining umumiy mohiyatini to‘laqonli